

Izglītības kā vērtības izpratne un transformācija kultūras kontekstā

Lāsma Latsone, Linda Pavītola, Dace Stieģele

FLPP “Izglītības vērtības transformācija sociālās kopienas kultūras un ekonomiskajai izaugsmei” IzVeTSKKEI

(projekta Nr. Izp-2020/1-0178E)

6.05.2023.

Izglītība un kultūra

- Kāda mūsu kultūrvidē ir vieta izglītībai?
- Kā izglītības vērtība atspoguļojas kultūras piedāvājumā un pieprasījumā?
- Kā kultūra ietekmē cilvēka personības veidošanos un izaugsmi?
- Kultūra un sociālā atdeve: Kā iegūtā izglītība dod ieguldījumu plašākai sabiedrībai?

Kultūras daudzās 'sejas'

- Cilvēka pašapzināšanās materiālajos un nemateriālajos procesos
- Cilvēka socializācijas telpa, kurā top tās saturs. Svarīga mijiedarbība
- Cilvēka prasmju un zināšanu kopsumma. Kultūra sastāv no cilvēka kā sociālas būtnes pieredzes un zināšanām, kā arī iespējām par tām reflektēt (*Edward Burnett Tylor*)
- Komunikācijas process, informācijas apmaiņa starp kultūras subjektiem
- Kultūra laika kategorijās. Cilvēka priekšstatu kopums par procesu mainīgumu. (Nacionālā enciklopēdija)

Kultūra apzīmē kādas sabiedrības vai sociālas grupas īpašu garīgo, materiālo, intelektuālo un emocionālo īpašību kopumu un līdztekus mākslai un literatūrai sevī ietver arī dzīves un līdzāspastāvēšanas veidus, vērtību sistēmu, tradīcijas un uzskatus (IAC "Valoda, vide sadarbība, tradīcijas, vērtības, līdzdalība, kultūra", 2011)

- ...dinamisks nozīmju veidošanas process...

Kas ir laba izglītība?

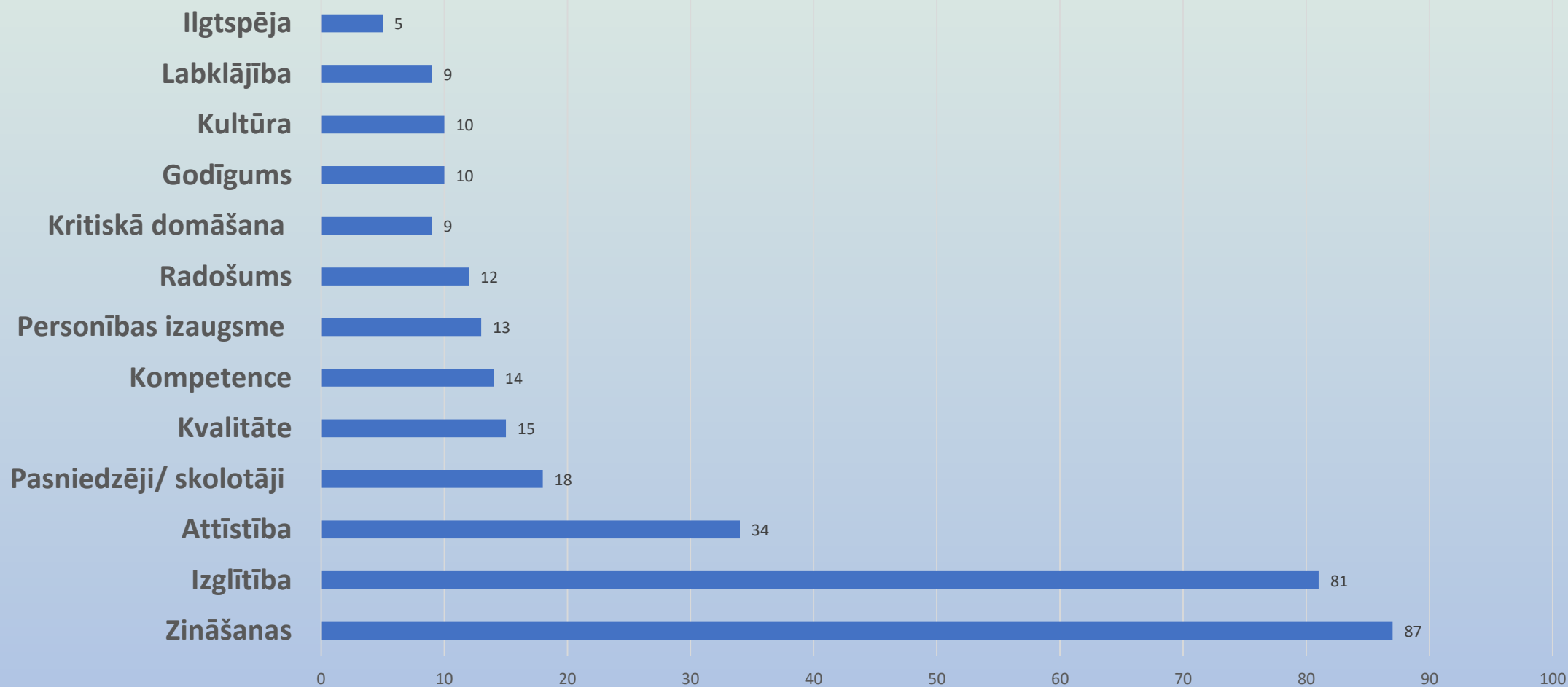
- Daudzveidīgas zināšanas// Zināšanas, ko var pielietot praksē
- Konkurētspēja darba tirgū// Palīdz iegūt darbu ar konkurētspējīgu atalgojumu
- Starptautiski atzīta izglītība
- Attīsta spriestspēju, kritisko domāšanu// veicina pašrefleksiju// motivē tālākai pašpilnveidei// attīsta daudzpusīgu domāšanu// mijiedarbības apzināšanās
- Uzlabo dzīves kvalitāti// Ceļ, veido pašapziņu// Iedrošina cilvēku domāt// Veido raksturu, izpratni, viedokli, intelektu
- Izglītība, kas sniedz labumu ne tikai pašam cilvēkam, bet sabiedrībai kopumā
- Veicina sociālo aktivitāti// palīdz socializēties un dzīvot sabiedrībā
- Attīsta emocionālo inteligenci un komunikatīvo kompetenci// Iemāca empātiski izturēties pret līdzcilvēkiem

Kas ir laba izglītība?

“Laba izglītība māca domāt, ne vienmēr iedod atbildes, bet noteikti iedod jautājumus, parāda dažādos veidokļus, ka eksistē dažādas hipotēzes, ka pasaule un izglītības zinātnu pētāmais loks ir plašs un ārkārtīgi daudzslāņains. Tā māca saprast, cik daudz vēl nezināmā, un palīdz izvairīties no dīvānā sēdētāju šaurā viedokļa un skatījuma, ka ir tikai tā un nevar būt citādi, un ka tikai man ir taisnība. Laba izglītība, un precīzāk, labs izglītotājs, iedod studentam arī ticību, ka ir vērts *rakt dziļāk* un meklēt vairāk, paskatīties, kas ir aiz horizonta. Tieši izglītībā iemāca to, ka ... visā pasaule negriežas tikai ap mani”

- Svarīga kvalitatīva studentu – skolotāju/pasniedzēju sadarbība
- Spēja sajust pasauli sev apkārt un pasauli sevī. Palīdz būt labam cilvēkam

Kādas, Jūsuprāt, ir izglītības vērtības?

Aptaujā pieminētās izglītības vērtības

- Izglītots cilvēks – izglītota sabiedrība
- Izglītība kā labklājības veicinātāja
- Izglītots sabiedrības loceklis, kas ar savām zināšanām spēj palīdzēt vairot valsts labklājību
- Virza uz izaugsmi un palīdz orientēties inovācijās un laikā
- Vēlme mācīties, iegūt jaunas zināšanas
- Iespējas atrast labāk atalgotu darbu, stabilitāte, pārliecība par sevi, atalgojums, drošības sajūta
- Profesionālisms, redzesloks, spriestspēja
- Atbildība, profesionalitāte, izaugsme, profesionālā ētika
- Izpratne par globālām lietām
- Cilvēka iekšējā kultūra

Aptaujā pieminētās izglītības vērtības

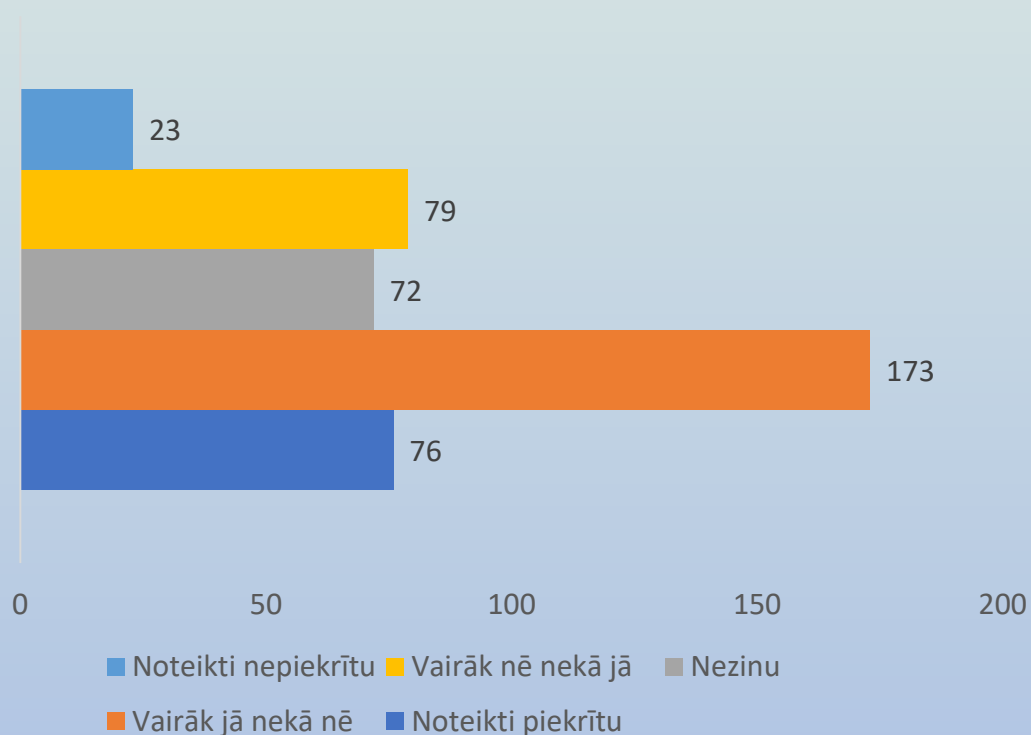
- Motivācija ieguldīt pūles, lai kļūtu labāks
- Domāšanas maiņa, spriestspēja
- Izglītība pati par sevi ir vērtība, kas sekmē citu vērtību, attieksmju veidošanos

Atsevišķas atbildes:

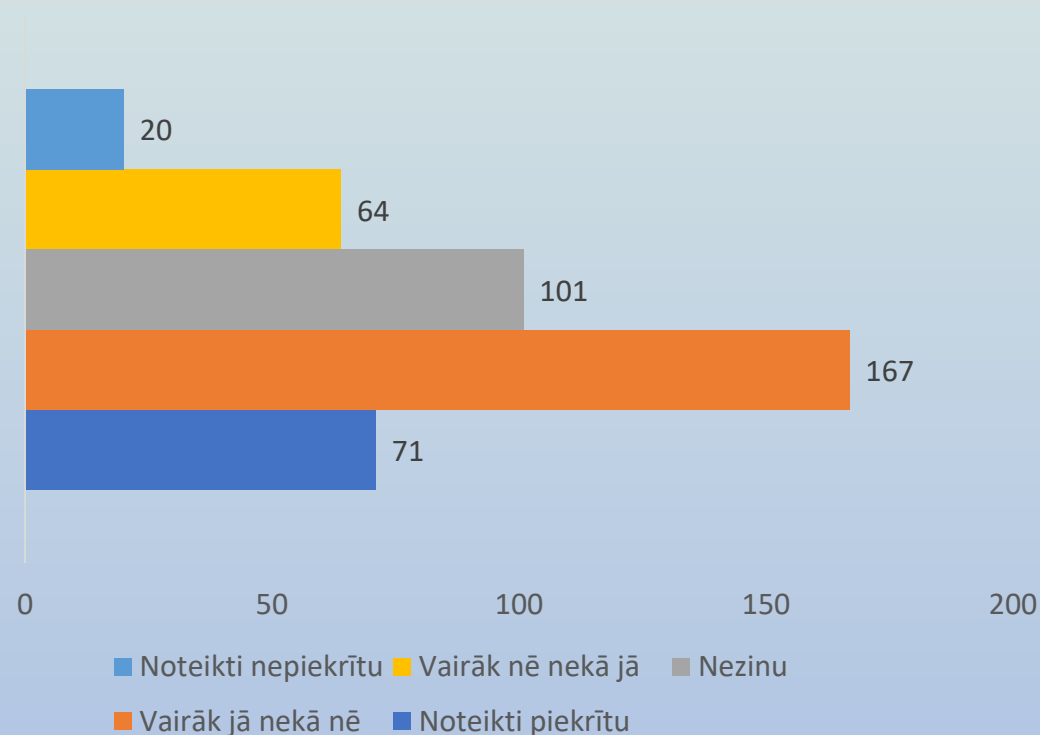
- Mūsdienās izglītībai nav liela nozīme, ja tavā vēlamajā profesijā nav pazīstamu cilvēku, lai iegūtu darbu
- Iegūtais izglītības diploms
- Nemāku teikt, nav
- Nesapratu jautājumu

Izglītības un kultūras mijietekme

Izglītības process ir ietekmējis manu vēlmi iesaistīties kultūras aktivitātēs

Kultūras dzīves piedāvājums veicina manu izpratni par izglītību kā vērtību

Kas nosaka Jūsu izvēli apmeklēt/neapmeklēt kultūras dzīves pasākumus?

Vispārējās kategorijas	Apakškategorijas
Piedāvājums	Reklāma, dažādība, kvalitāte, repertuārs, tēma, saturs, mākslinieki
Fiziskie un materiālie nosacījumi	Laiks, vieta, izmaksas, attālums, personīgais budžets
Brīvais laiks	Laika trūkums, dzīves prioritātes, laika plānošana
Personīgā griba	Iekšējā vajadzība, interese par piedāvāto, atbilstība gaumei, noskaņojums, vajadzība, iespēja atpūsties, vēlme iesaistīties
Personības pilnveide	Vēlme paplašināt redzesloku, noderīgums pašizaugsmei, atbilstība vērtībām, iespēja izglītoties
Kompānija	Paziņu ieteikumi, ģimene, bērnu intereses, tradīcijas, socializācija
Neapmeklē	Covid 19 ierobežojumi, vēlme būt dabā

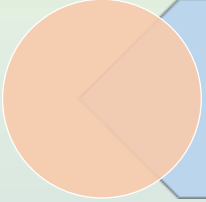
Kas nosaka Jūsu izvēli apmeklēt/neapmeklēt kultūras dzīves pasākumus?

«Vēlēšanās paplašināt redzesloku, iepazīt dažādus skatījumus par kādu tēmu, iespēja iepazīties ar mākslinieku daiļradi un varbūt satikt klātienē, iespēja bagātināt emocionālo pasauli, kopīgi hobiji ar ģimeni un draugiem»

«Tādi faktori kā piedāvātais pasākums, tā programma, interese par konkrēto pasākumu, iesaistītās personības. Uzskatu, ka tas ir labs veids kā redzēt plašāku skatījumu par notiekošo, uz lietām raudzīties daudzveidīgāk»

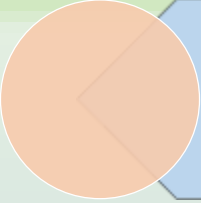
«Īpašu vilinājumu apmeklēt kultūras pasākumus izjūtu tieši tad, kad redzu, ka tas ir par kaut kādu man zināmu notikumu vai mākslas darbu, par kuru kaut kādā brīdī esmu mācījusies. Literatūras studijas noteikti manī ir modinājušas vēlmi baudīt kultūru arvien vairāk. Tās ir sniegušas izpratni par mākslu, tās jēgu un vilinājumu»

«Ir citas interesantas lietas, kā pavadīt brīvo laiku, neesot sabiedrībā. Ja darbs saistīts ar cilvēkiem, tad tas ir viens no nosacījumiem, lai izvēlētos pabūt dabā nevis apmeklēt pasākumus»

Kultūras dzīves vadītāju ieguldījuma apzināšanās izglītībā (formālajā, neformālajā, informālajā) un sabiedrības ilgtspējā

- Radošuma veicināšana
- Iesaiste: pilsoniska iesaiste. Intereses radīšana
- Izglītojošs saturs// diskusijas kultūras veidošana// aktualitāšu akcentēšana// ilgtspējīgs saturs
- Kultūras mantojuma elementu popularizēšana un dokumentēšana
- Sadarbība ar pilsētas iestādēm
- Bērnu izglītošana kultūras jautājumos. Vecāku izglītošana
- Ieguldījums mazpilsētu attīstībā

Izglītības un profesionālās darbības laikā iemantotās un izkoptās atziņas, kas noder, veidojot kultūras piedāvājumu sabiedrībai

- Interesešu un neformālās izglītības nozīme
- Vērtībām jāsakā ar laikmetu. Svarīgi saglabāt piederības - identitātes politiku
- Nodot vērtības tālāk tā, lai jaunieši tām notic
- Vēlme iesaistīties, strādāt kopā ar profesionāļiem. Kopienas apziņa
- Racionāla pieeja dažādu paaudžu iesaistīšanā – lai katram būtu saprotami
- Kvalitāte kā vērtība
- Prasme izvērtēt un ieraudzīt kultūras procesu pēctecību

Vērtības, kas akcentējamas kultūras dzīves veidotāju izglītības procesā

- Vajag saglabāt specifiku – vietas specifiku, savpatību
- Praktiskais pielietojums. Sūtīt jauniešus reālās praksēs.
- Līdziesaistes moments, apziņa, ka tu sniedz sabiedrībai paliekošas vērtības
- Pašrefleksijas prasmes
- Idejas un mērķa izpratne
- Iesaiste. Veidot kopienas svētkus
- Vērtība – skatīties plašāk

Kā, jūsuprāt, esošais Latvijas kultūras dzīves piedāvājums transformē sabiedrības vērtības?

- Nevaram apgalvot, ka transformē. Svarīgi sākt izglītēt agrīnā vecumā, nevis pēc vidusskolas sākt jauniešus pievērst kultūrai.
- Kā iesaistīt tos, kas neiesaistās, kā viņus padarīt līdzatbildīgus un līdzpiederīgus kultūrai? Kā atrast veidus, kā izvilkt no mājas tos, kas ikdienā neinteresējas?
- Jāprot 'atsijāt graudus no pelavām'
- Jāizvērtē piedāvājums. Veikt inventarizāciju pārbagātajā piedāvājumā
- Saglabāt vietējās kopienas, bet skatīties plašāk
- Komunikācija un digitālā kultūra
- Kultūras gaumes veidošana

Kultūras darbinieku akcentētās vērtības

- **Saturs**
- **Kvalitāte**
- **Skatīties plašāk**

Radošums

Regularitāte

Pilsoniskā iesaiste

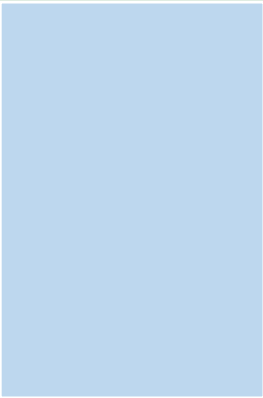
Diskusijas kultūras veidošana

Sadarbība

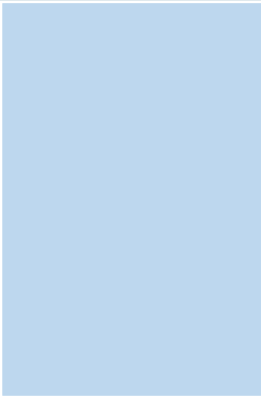
Kopienas apziņa/ Līdziesaiste

Pašrefleksija

**Katrs izaudzinām vismaz vienu labu filmu skatītāju, labas mūzikas klausītāju
– mūsu pienesums kā no kultūras ļaudīm**

Ko Jūs gribētu ieteikt kultūras dzīves veidotājiem un organizētājiem?

Kā jūs redzat savu pienesumu izglītības vērtības izpratnes stiprināšanā un sociālās atdeves veicināšanā Latvijas sabiedrībā?

PALDIES PAR UZMANĪBU!

Lāsma Latsone, Linda Pavītola, Dace Stieģele

**FLPP “Izglītības vērtības transformācija sociālās kopienas kultūras
un ekonomiskajai izaugsmei” IzVeTSKKEI**

(projekta Nr. Izp-2020/1-0178E)

6.05.2023.